

Пам'яті
Іллі Валентиновича Криве
(1948–2021)

9 січня 2021 року на 73-му році пішов з життя відомий фізик-теоретик, доктор фізико-математичних наук, професор Ілля Валентинович Криве.

Ілля Валентинович народився 8 липня 1948 року у Москві в сім'ї військовослужбовця. У 1958 році родина Криве переїхала до Харкова і з того часу життєвий та науковий шлях Іллі Валентиновича був пов'язаний з Харковом.

Вже в шкільні роки Ілля Валентинович усвідомив своє покликання й протягом життя зумів досягти значних успіхів в науці. Після закінчення у 1972 році Харківського державного університету він працював у науково-дослідній частині фізико-технічного факультету ХДУ. У 1977 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Фазові переходи в польових моделях зі спонтанним

порушенням симетрії», а в 1988 році — докторську «Теорія конденсатів у релятивістських моделях при екстремальних зовнішніх умовах».

З 1992 року наукове життя І. В. Криве було пов'язане із Фізико-технічним інститутом низьких температур ім. Б. І. Веркіна НАН України, де він займав посаду провідного наукового співробітника. З 2016 року до останніх днів життя професор І. В. Криве очолював відділ теоретичної фізики.

Ілля Валентинович — яскравий представник харківської школи теоретичної фізики, зокрема школи Олександра Ілліча Ахієзера. Коло наукових інтересів І. В. Криве було надзвичайно широким. Він був відомим у світі спеціалістом в галузі теоретичної й математичної фізики, провідним фахівцем у квантовій теорії

поля та фізики конденсованого стану. Ілля Валентинович починав свій науковий шлях працями в області теорії взаємодії елементарних частинок та квантової теорії поля (квантова електродинаміка в сильних полях, низькорозмірні нелінійні моделі теорії поля) і космології (еволюція раннього Всесвіту та теорія електрослабких взаємодій). Дуже плідними були дослідження Криве в галузі фізики конденсованого стану. Йому належить розв'язок ряду важливих наукових проблем, які стосуються теорії твердого тіла, зокрема низькорозмірних систем сильнокорельованих електронів та квантового транспорту заряду і тепла в мезоскопічних нормальних та надпровідних системах, а також електродинаміки систем Пайєрлса–Фр'юліха й наноманетизму. Дослідження І. В. Криве завжди знаходилися на вістрі сучасної науки та мали дуже важливе значення для розвитку теоретичної фізики. Ціла низка передбачених в його роботах нових фізичних явищ та ефектів, такі як аномальна температурна залежність кондактансу молекулярних транзисторів на основі одношарових вуглецевих наностручків, осциляції Ааронова–Бома в провідниках з хвилею зарядової щільності, макроскопічне квантове тунелювання в малих антиферромагнітних частинках, отримали експериментальне підтвердження.

Теоретична спадщина Іллі Валентиновича складається з понад двохсот публікацій, зокрема восьми оглядів у провідних фахових журналах. Впродовж багатьох років відомі наукові установи світу запрошували Іллю Валентиновича для виконання спільних досліджень.

За запрошенням Нобелівського комітету з фізики у 2001–2003 рр. він працював у Чалмерському технологічному університеті (Швеція), багато років співпрацював з Технологічним університетом Джорджії (Атланта, США), Гетеборзьким університетом (Швеція), Лос-Аламоською національною лабораторією (США), Сеульським національним університетом та Інститутом фундаментальних досліджень (Республіка Корея).

Багато років І. В. Криве віддав вихованню нового покоління фізиків-теоретиків як професор Харківського національного університету і керівник аспірантів. Зараз учні продовжують дослідження свого вчителя. У 2006 році за цикл наукових праць «Ефекти спонтанного порушення симетрії й фазові перетворення у фізиці елементарних частинок та фізиці конденсованого стану» йому було присуджено Державну премію України в галузі науки та техніки.

Протягом багатьох років Ілля Валентинович був активним членом редакційної колегії журналу «Фізика низьких температур».

Професор І. В. Криве залишив після себе найкращі спогади та вдячність численних учнів, студентів і співробітників. Смерть І. В. Криве — непоправна втрата для наукової спільноти, колег, друзів та рідних, яку важко усвідомити й пережити.

Редакційна колегія